

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

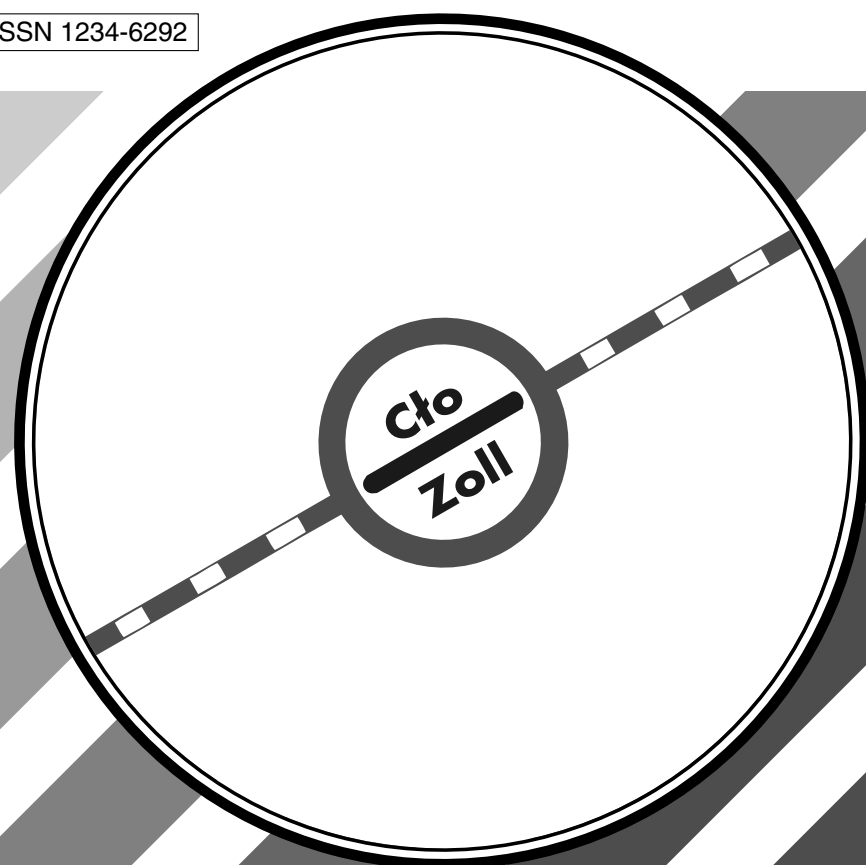
NR
13

HANDEL ZAGRANICZNY PRODUKTAMI ROLNO-SPOŻYWCZYMI

stan i perspektywy

ISSN 1234-6292

**RAPORTY
RYNKOWE**

CZERWIEC 2001

Raporty są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Ogólna ocena handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi – *B. Nosecka*
- III. Stan i perspektywy handlu zagranicznego wybranymi produktami rolno-spożywczymi
 1. Zboża – *W. Łopaciuk*
 2. Produkty upraw oleistych – *W. Dzwonkowski*
 3. Cukier i przetwory – *P. Szajner*
 4. Ziemniaki i przetwory – *W. Dzwonkowski*
 5. Owoce i przetwory – *B. Nosecka*
 6. Warzywa i przetwory – *A. Bugała, B. Nosecka*
 7. Mleko i przetwory – *P. Szajner*
 8. Żywiec i mięso wołowe – *D. Rycombel*
 9. Wieprzowina – *D. Rycombel*
 10. Żywiec i mięso baranie – *D. Zawadzka*
 11. Żywiec i mięso końskie – *D. Zawadzka*
 12. Drób – *B. Nosecka*
- IV. Aneks

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: 827-36-64

AUTORZY:

dr Bożena Nosecka
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 553

mgr Anna Bugała
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 440

mgr Wiesław Dzwonkowski
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 616

mgr inż. Wiesław Łopaciuk
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

mgr inż. Danuta Rycombel
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 553

mgr inż. Piotr Szajner
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

mgr Danuta Zawadzka
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 448

mgr inż. Tadeusz Żurawski
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 514

Raport zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 29.05.2001 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w grudniu 2001 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek rzepaku /19/ • czerwiec 2001,
2. Rynek owoców i warzyw /18/ • lipiec 2001,
3. Rynek ziemi rolniczej /4/ • lipiec 2001,
4. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /20/ • październik 2001,
5. Rynek pasz /10/ • październik 2001,
6. Rynek mięsa /21/ • październik 2001,
7. Rynek mleka /21/ • październik 2001,
8. Rynek drobiu i jaj /20/ • październik 2001,
9. Rynek zbóż /21/ • listopad 2001,
10. Rynek ziemniaka /20/ • listopad 2001,
11. Rynek cukru /20/ • grudzień 2001,
12. Popyt na żywność /2/ • grudzień 2001,
13. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /14/ • grudzień 2001.

REASUMPCJA

W 2000 r. ujemne saldo w ogólnych obrotach polskiego handlu zagranicznego poprawiło się w porównaniu z 1999 r. o 1,2 mld USD i wyniosło 17,3 mld USD. Wynikało to z większego przyrostu wartości eksportu niż importu. Zmniejszyło się także o 174 mln USD ujemne saldo obrotów produktami rolno-spożywczymi. Poprawa ta miała jednak miejsce przy ograniczeniu eksportu, jak i importu. O zmniejszeniu ujemnego salda obrotów, zarówno w handlu ogółem, jak i w handlu rolno-spożywczym, zdecydowały wyniki II półrocza. W okresie tym znacząco wzrosła wartość eksportu, głównie w efekcie poszukiwania przez polskich producentów i eksporterów możliwości zbytu na rynkach zagranicznych, wymuszane go przez zmniejszone zapotrzebowanie rynku krajowego.

W 2000 r. udział eksportu rolno-spożywczego w obrotach ogółem obniżył się do 8,4% wobec 9,7% w roku poprzednim, a importu w obrotach ogółem z 7,3 do 6,5%. Były to wskaźniki najniższe w ubiegłej dekadzie. Obniżył się także z 3,8 do 3,1% udział ujemnego salda obrotów produktami rolno-spożywczymi w ogólnym saldzie obrotów towarowych. Rok 2000 stanowił kontynuację utrzymującej się w ostatnich latach spadkowej tendencji udziału handlu rolno-spożywczego w ogólnych obrotach handlu zagranicznego w tym także w generowaniu ujemnego salda obrotów.

Rok 2000 był trzecim z kolei rokiem spadku wpływów z eksportu rolno-spożywczego. W relacji do najwyższego w ubiegłej dekadzie poziomu z 1997 r. wartość eksportu obniżyła się aż o 20% i była zbliżona do rejestrowanej w połowie lat dziewięćdziesiątych, czyli przed rozwojem eksportu na rynki wschodnie.

Na zmniejszeniu wpływów z eksportu produktów rolno-spożywczych w 2000 r. zaważył przede wszystkim spadek wartości sprzedaży produktów upraw oleistych (nasion i śrut rzepakowych a także olejów i margaryn) oraz większości produktów zwierzęcych, w tym ryb i ich przetworów. Obniżyły się też wpływy z eksportu zbóż, ziemniaków, warzyw, mrożonek owocowych, a także mela-

sy, tytoniu, produktów używanych do karmienia zwierząt czy wód mineralnych. Spadku tego eksportu nie wyrównały zdecydowanie wyższe wpływy z eksportu produktów mleczarskich (głównie mleka w proszku), a także produktów cukierniczych – przede wszystkim czekolady i pieczywa cukierniczego.

Spadek wydatków na import produktów rolno-spożywczych był głównie rezultatem obniżenia wartości przywozu tytoniu, kawy, herbaty, kakao i ich ekstraktów a także owoców południowych i ich przetworów. Znacząco spadła też wartość importu: alkoholi, jogurtów, tłuszczów, olejów i margaryn a także sosów i przypraw, wyrobów cukierniczych nie zawierających kakao oraz ekstraktu słodowego. Zwiększyła się natomiast zasadniczo, w wyniku niższej podaży w kraju, wartość przywozu zbóż i produktów pierwotnego ich przetworzenia, a także nasion i śrut oleistych. W 2000 r. zwiększył się również wolumen i wartość przywozu ziemniaków i cukru oraz masła, serów, żywych zwierząt, ryb i ich przetworów. Ogólne zmniejszenie wydatków na import było więc w głównej mierze efektem spadku, w wyniku niższych cen na rynku światowym, wartości przywozu produktów innych stref klimatycznych. Natomiast zwiększyła się wartość przywozu produktów nieprzetworzonych i o niskim stopniu przetworzenia konkurencyjnych dla produkcji krajowej.

Na zmniejszenie importu wielu produktów czy też zahamowanie tendencji wzrostowej w przywozie istotny wpływ miało zaostrzenie w 2000 r. systemu administrowania importu: rozszerzenie liczby produktów objętych licencjami, kwartalny podział kontyngentów preferencyjnych, ustalenie maksymalnej ilości produktów, która mogła być sprowadzona w ramach jednego pozwolenia.

W 2000 r. pogorszyło się ujemne saldo obrotów handlu zagranicznego zbożami i ich przetworami, produktami upraw oleistych oraz rybami. Zmniejszyło się także dodatnie saldo w obrotach zwierzętami żywymi, mięsem i przetworami mięsnymi. Zdecydowana poprawa dodatniego salda

obrotów dotyczyła produktów mleczarskich oraz cukru i jego przetworów, a ujemnego salda w obrotach: tytoniem i papierosami, alkoholami oraz owocami i ich przetworami.

W ubiegłym roku utrzymała się tendencja spadku eksportu do europejskich krajów WNP, jednakże w wyniku wzrostu sprzedaży do krajów bałtyckich, a także azjatyckich krajów b. ZSRR, łączny eksport do tego obszaru zbytu obniżył się zaledwie o 11 mln USD, a udział b. ZSRR w łącznym polskim eksporcie rolno-spożywczym utrzymał się na poziomie 23%. Zmniejszył się też eksport do krajów rozwijających się, a ich udział w polskim eksporcie spadł z 12 do 9%. Wyższa być natomiast wartość eksportu do krajów CEFTA, a także krajów rozwiniętych gospodarczo, w tym do UE. Kraje Wspólnoty z 49% udziałem umocniły się w 2000 r. na pozycji czołowego odbiorcy polskich produktów rolno-spożywczych. Po stronie importu największe ograniczenie obrotów, podobnie jak w eksporcie, dotyczyło krajów rozwijających się. Import z tych krajów, głównie w wyniku spadku cen produktów innych stref klimatycznych, obniżył się o ponad 240 mln USD, a ich udział w strukturze polskiego przywozu rolno-spożywczego spadł z 31 do 26%. Niższa była także wartość importu z pozostałych krajów rozwiniętych gospodarczo, w tym z krajów EFTA. Zwiększył się znacznie import z krajów CEFTA, a udział tego ugrupowania w imporcie wzrósł z 9 do 11%. Na poziomie 1999 r. utrzymała się wartość przywozu z krajów UE. Udział Wspólnoty w polskim imporcie wzrósł z 48 do 51%.

W 2000 r. pogorszyło się dodatkowo saldo obrotów z krajami b. ZSRR oraz ujemne saldo obrotów z krajami CEFTA. W handlu z pozostałymi grupami krajów saldo obrotów poprawiło się, przy czym najbardziej zmniejszyło się ujemne saldo w obrotach z krajami rozwijającymi się.

Przewiduje się, że w I połowie 2001 r. łączna wartość eksportu rolno-spożywczego będzie zbliżona do wyników z I połowy roku poprzedniego i wyniesie 1,1 mld USD. Import, może być nieznacznie, bo o 25-30 mln USD

niższy od zrealizowanego w I połowie roku ubiegłego. Ujemne saldo obrotów poprawić się może o 20-30 mln USD do poziomu 405-415 mln USD.

Nieznaczny spadek wpływów z eksportu będzie wypadkową zmniejszenia wartości sprzedaży zwierząt żywych, mięsa czerwonego i jego przetworów a także przetworów zbożowych, śrutę rzepakowej i mrożonek owocowych oraz wzrostu wpływów z eksportu: cukru i jego przetworów, produktów mleczarskich, tłuszczów roślinnych, ziemniaków, warzyw, koncentratu jabłkowego. W imporcie, podobnie jak

i w eksporcie nastąpi redukcja obrotów zwierzętami żywymi, mięsem i jego przetworami. Niższe też będą wydatki na import produktów mleczarskich, ziemniaków a także przetworów owocowych. Zdecydowanie wyższe będą wydatki na import zbóż i ich przetworów oraz śrut roślin oleistych.

W I połowie 2001 r. wzrostowi eksportu nie sprzyja utrzymujący się wysoki kurs złotego wobec walut obcych. Z drugiej strony powoduje to wzrost opłacalności transakcji importowych. Poza mięsem i przetworami z drobiu a także niektórymi przetwo-

rami warzywnymi nie odnotuje się pozytywnego wpływu na wyniki polskiego eksportu obowiązującej od 1 stycznia umowy o liberalizacji wzajemnych obrotów między Polską a UE.

Wstępne szacunki mówiące o relatywnie dobrych zbiorach w roku bieżącym pozwalają sądzić, że w II połowie roku zwiększyć się mogą rozmiary eksportu wielu produktów rolnych przy równoczesnym zmniejszeniu zapotrzebowania importowego. W konsekwencji w 2001 r., przewaga importu nad eksportem w polskich obrotach produktami rolno-spożywczymi może być mniejsza niż w 2000 r.

SUMMARY

The negative balance of foreign trade in the year 2000 improved by 1,2 bill USD as compared to 1999 and totalled 17,3 bill USD. The increase resulted from greater increase of export revenue than import expenditure. Simultaneously the negative balance of foreign in agricultural products improved by 174 mill USD. However the improvement undergone with declining turnover in exports as well as in imports. Regarding the improvement in as well overall foreign trade as the trade in agricultural products the second half of the year 2000 was of crucial importance. The value exports in that period increased significantly mainly as a result of seeking new markets by Polish exporters forced to do so by shrinking capacity of the domestic market.

The share of agricultural exports in total trade declined to 8,4% versus 9,7% in the previous year. The contribution of agricultural imports in total trade decreased from 7,3 to 6,5%. These figures were the lowest in the whole past decade. The negative balance of trade in agricultural products contributed 3,1% to the overall negative balance of foreign trade versus 3,8% in 1999. Thus the year 2000 was a continuation of prevailing in recent years downward tendency in contribution of agricultural trade to overall foreign trade, including the share in its negative results.

The value of agricultural exports in the year 2000 declined for the third consecutive time. Comparing to the highest level recorded in the last decade (1997) the value of agricultural exports in the year 2000 declined by 20% and was close to the level observed in the middle 90's, i. e. prior to the expansion to eastern markets.

The decline in the volume of exports in the year 2000 was caused by a decrease in the volume of exported oilseeds and oilseed products (seeds, meals and also oils margarine) and the majority of animal products, including fish and fish products. The revenue on exports of such crop products as cereals, potatoes, vegetables and processed products such as frozen fruit vegetables, molasses, feed components and mineral water decli-

ned too. This decline was not matched by substantially higher revenue on exports of dairy products (mainly milk powder) and sugar products – mainly chocolate and sugar confectionery.

Decline in the expenditure on import of agricultural commodities reflected mainly reduction in the value of tobacco, coffee, tea, cocoa and its extracts, and tropical fruits. Also the value of imported alcoholic beverages, yoghurts, fats, oils, margarine, sousses, spices, sugar confectionery not containing cocoa and malt extract declined. On the other hand reflecting low domestic supplies a remarkable increase in import volume of cereals, products of primary cereal processing, and oilseeds (seeds and meals) substantially increased. The value of imports also increased in case of potatoes, sugar, butter, cheese, live animals, fish and fish products. Therefore overall decline in agricultural imports mainly reflected decrease in world prices, which caused decline in import value of the products originating in other climate zones.

The decline or a tendency to hamper imports of agricultural products reflected also increase in stringently enforced administrative procedures as regards the products subject to import licences, quarterly distribution of preferential quotas, setting upper limit for a single licence.

Negative balance of foreign trade in cereals and cereal products, oilseeds and oilseed products and fish deteriorated in the year 2000. Accordingly positive balance of trade for live animals, meat and meat products declined. In case of dairy products a remarkable improvement of the balance of foreign trade was observed while similar scope of the improvement was observed in case of negative balance of trade in tobacco, cigarettes, alcohol and fruits and fruit products. A downward trend in exports to Community of Independent States reminded in the year 2000. However due to increase of exports to Baltic States and Asian countries of former USSR the value of exports directed to this area declined just by 11 mill USD. The contribution of former USSR markets in Polish agricultural exports reminded unchanged at the level of

23%. Also the value of exports to developing countries declined and their contribution in fell down from 12 to 9% of total agricultural exports. On the other hand the value of exports to CEFTA and developed countries, including the EU increased. Contributing 49% the EU strengthen its position of a leading recipient of Polish agricultural commodities. Similarly to exports on the deepest reduction in turnover import side concerned developing countries. Reflecting decline in prices of tropical fruits, the value of imports from this origin declined by more than 240 mill USD. The contribution of developing countries in the structure of Polish agricultural imports decreased from 31 to 26%. The value of agricultural imports originating in other developed countries, including mainly EFTA increased from 9 to 11%. The value of imports from the EU reminded unchanged, while its share in Polish agricultural imports increased from 48 to 51%.

Positive balance of trade in agricultural products with former USSR countries in the year 2000 declined. Also negative result in trade with CEFTA deteriorated. As regards other groups of countries the balance improved, in particular negative result of trade with developing countries.

Total value of Polish agricultural exports in the first half of the year 2001 is forecast close to the result recorded a year ago – 1,1 bill USD, while imports may total slightly down from the first half of 2000. Thus negative balance of trade in agricultural products may improve by some 20-30 mill USD to the level of 405-415 mill USD.

Insignificant decline of export value will result from decline in the turnover of live animals, red meat and its products, cereal products, rape meal, frozen fruits, which is likely to be partially offset by increase in the value of exported sugar and sugar products, dairy products, vegetable fats, potatoes, fresh vegetables and apple concentrate. Similarly on import side a reduction of turnover in live animals, meat and meat products is expected. The expenditure on imports of dairy products, potatoes and fruit products is to decline as well, while in case of cereals and cereal

products and oil meals are forecast significantly up from last year.

The exchange rate of Polish currency (PLN) against foreign currencies in the first half of the year 2001 remains at a relatively high level, which discourages exports. On the other hand it leads

to increase in profitability of imports deals. Besides meat and poultry products and also selected vegetable products the agreement on liberalisation of mutual trade in agricultural products between the EU and Poland (binding from the 1st of January 2001) has not positively influenced the results of trade.

Preliminary estimation of the crops in the year 2001 allow to forecast increase in exports of many agricultural products with simultaneous decline in import demand. Therefore in the whole year 2001 the excess of imports over exports can be lower than recorded in the year 2000.